

Høringsnotat

forskrift om endring i forskrift om utdanningsstøtte

forskrift om endring i forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av utbruddet av covid-19

forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2022

januar 2022

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring følgende:

- forslag til endring i forskrift av 15. april 2020 om utdanningsstøtte
- forslag til endring i forskrift av 1. juli 2020 om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av utbruddet av covid-19
- forslag til endring i forskrift av 15. desember 2021 om tilbakebetaling av utdanningslån 2022

Som følge av økte strømutfgifter foreslår departementet å innføre en midlertidig ordning med tilleggslån som et bidrag til studenter og voksne elevers strømutfgifter. Se omtale av forslaget i høringsnotatets kapittel 3.

Videre foreslår Kunnskapsdepartementet å videreføre unntak fra Lånekassens inntektsgrenser i 2022 for å sikre at studenter som bidrar med viktig arbeidsinnsats i barnehager, skoler samt i helse- og omsorgssektoren under pandemien, ikke blir økonomisk skadelidende av dette. Se omtale av forslaget i høringsnotatets kapittel 4.

I forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2022 foreslår departementet å videreføre i 2022 det midlertidige unntaket som gir flere betalingsutsettelse, for å unngå at nyutdannede og arbeidsledige låntakere får varige betalingsproblemer som følge av covid-19-pandemien. Se omtale av forslaget i høringsnotatets kapittel 5.

2. Bakgrunn

Kraftprisene har høsten 2021 vært høye i deler av landet. Dette gjør at mange får høyere strømutfgifter, noe som kan være spesielt utfordrende for personer med lave inntekter, som f.eks. studenter.

Under behandlingen av Meld. St. 1 (2021–2022) og Innst. 2 S (2021–2022) vedtok Stortinget 2. desember [anmodningsforslag nr. 284](#):

«Stortinget ber regjeringen raskt komme tilbake til Stortinget med mulige tiltak som kan redusere den økonomiske belastningen for husholdningene på kort sikt og spesielt se på tiltak som kan avhjelpe grupper som rammes spesielt hardt av ekstraordinære høye strømpriser.»

Blant flere tiltak har regjeringen derfor varslet å innføre et tilleggslån som skal hjelpe studenter med de ekstra høye strømutfgiftene. Tilleggslånet kommer i tillegg til regjeringens kompensasjonsordning som gir husholdninger støtte til ekstraordinære strømkostnader gjennom et fratrekk på strømregningen i perioden 1. desember 2021–31. mars 2022.

For å hindre at studentgrupper som bidrar ekstra i helse- og omsorgssektoren og beredskapsarbeid under pandemien skulle bli økonomisk skadelidende av dette, ble det besluttet å oppheve inntektsgrensene for avkortning av stipend i Lånekassen i perioden 1. mars 2020–31. desember 2021 for studenter som arbeider i helse- og omsorgssektoren, politistudenter og studenter som blir beordret til beredskapsarbeid gjennom Heimevernet eller Sivilforsvaret, jf. Prop. 117 S (2019–2020), Prop. 142 S (2019–2020) og Prop. 79 S (2020–2021).

Situasjonen i 2022 vil fortsatt kreve ekstra bemanning i helse- og omsorgssektoren som følge av pandemien. Smitte og smittevernshåndtering har i tillegg medført store bemanningsutfordringer i barnehage- og skolesektoren. Økt fravær i forbindelse med influensasæsonen og andre

luftveisinfeksjoner, samt en eventuell spredning av nye virusvarianter vil kunne gjøre situasjonen ytterligere kritisk.

Som følge av store svingninger i arbeidsmarkedet under pandemien har det også vært nødvendig med tiltak rettet mot arbeidstakere og nyutdannede for å unngå at flere får varige betalingsproblemer. Etter utdanningsstøtteleven kan en normalt utsette betaling av hele terminbeløp i inntil tre år eller inntil seks år ved utsetting av halve terminbeløp. I Prop. 96 L (2019–2020) vedtok Stortinget en lovendring slik at det i særlige tilfeller kan gis regler om betalingsutsettelse i mer enn tre år. Formålet med lovendringen var å kunne åpne for at utbruddet av covid-19 regnes som et særlig tilfelle som gir rett til utvidede betalingsutsettelser. I forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2020 og forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2021 § 7-1a ble det derfor innført rett til betalingsutsettelser ut over grensen på tre år under utbruddet av covid-19.

3. Departementets vurderinger og forslag

Ekstraordinær støtteordning i Lånecassen for studenter som følge av økte utgifter til strøm

Regjeringen har varslet at de i løpet av januar 2022 vil legge frem et forslag om en søknadsbasert ordning med tilleggs lån på 3 000 kroner som Lånecassen skal tilby studenter med strøm utgifter. En del av lånet kan gjøres om til 1 200 kroner i stipend i etterkant. Tilleggs lånet er ment som en ekstraordinær støtteordning for studenter med utgifter til strøm som følge av høye kraftpriser.

Tilleggs lånet gjelder for søkere med strøm utgifter som kan dokumenteres for vårhalvåret 2022, og som får lån og stipend fra Lånecassen i samme periode. For å kvalifisere for tilleggs lånet, må søkeren være 18 år eller eldre, og det er et vilkår at søkeren får lån og stipend fra Lånecassen etter forskrift om utdanningsstøtte del 3 for vårhalvåret 2022. Norske studenter i utlandet som får lån og stipend i hele eller deler av vårhalvåret 2022, vil også ha rett til tilleggs lånet.

Retten til tilleggs lånet er forbeholdt de som har strøm utgifter i eget bosted, og som kan dokumentere faktiske utgifter til strøm. Dette innebærer at studenter som for eksempel har strøm utgiftene sine inkludert i husleie, ikke omfattes av ordningen. Folkehøgskoleelever får lån og stipend etter del 3, men omfattes ikke av ordningen da de bor på internat.

Elever med ungdomsrett i videregående opplæring skal som hovedregel forsørges av foresatte, jf. barneloven § 68. Enkelte søkere som tar videregående opplæring eller grunnskoleopplæring med ungdomsrett og som er over 18 år, kan likevel ha en egen husholdning. Blant disse elevene er det en gruppe som har søkt om et tilleggs lån etter forskrift om utdanningsstøtte §67. Tilleggs lånet er for elever med ungdomsrett i videregående opplæring, som er 18 år eller eldre, ikke kan bo i foreldrehjemmet, og som etter egen vurdering trenger støtte for å ta utdanning. Denne gruppen vil få samme tilbud om tilleggs lån til strøm med delvis omgjøring til stipend. Avgrensning mot denne gruppen er et uttrykk for hvilke elever med ungdomsrett som kan ha et reelt behov for et tilleggs lån på bakgrunn av egne utgifter til strøm.

Alle som får tilleggs lånet skal kunne dokumentere at de har hatt utgifter til strøm og at disse ikke dekkes av ev. husleie. Lånecassen vil kunne kontrollere om vilkårene for lånet er oppfylt. Uriktige eller manglende opplysninger innebærer brudd på opplysningsplikten og gir Lånecassen grunnlag for reaksjoner etter [forskrift om utdanningsstøtte §§ 103](#) og [104](#), som i ytterste konsekvens kan innebære tap av fremtidig rett til lån og stipend fra Lånecassen.

Se forslag til regulering i §§ 67 a og 74 a i forskrift om endring i forskrift om utdanningsstøtte i høringsnotatets kapittel 6.

Inntektsgrenser for studenter som bidrar i helse- og omsorgssektoren og barnehage- og skolesektoren

I dag er det en grense for hvor mye studenter kan tjene før Lånekassen reduserer stipendandelen, og stipend behovsprøves mot inntekt i ettertid etter [forskrift om utdanningsstøtte § 98](#). Lånekassens inntektsgrenser har vært opphevet under pandemien i 2020 og 2021 for studenter som arbeider i helse- og omsorgssektoren og enkelte studenter som bidrar i beredskapsarbeid.

Departementet foreslår å videreføre det midlertidige unntaket fra inntektsgrensene i forskrift om utdanningsstøtte § 98 i 2022 for følgende mottakere av lån og stipend

- voksne, samt studenter ved universiteter, høyskoler og fagskoler – uavhengig av hva de studerer – som arbeider i barnehager, skoler eller i helse- og omsorgssektoren
- norske studenter i utlandet, både de som arbeider i barnehager, skoler og i helse- og omsorgssektoren i Norge og de som eventuelt gjør dette i landet de studerer i

Studenter med barn vil heller ikke få redusert barnestipendet gjennom behovsprøving etter [forskrift om utdanningsstøtte § 101](#) dersom ektefelle eller samboer i perioden som unntaket gjelder for, jobber i barnehage, skole eller i helse- og omsorgssektoren.

I helse- og omsorgssektoren finnes det virkemidler og ordninger som myndighetene kan bruke for å beordre arbeidstakere til å bidra på egen arbeidsplass. Departementet fikk flere høringsinnspill ved innføring av unntaket i 2020 og 2021 om andre sektorer der det var ønske om lignende unntak fra inntektsgrensene, slik at studenter kunne arbeide uten begrensninger også der. En viktig målsetting i pandemihåndteringen er å skåne barn og unge i så stor grad som mulig fra inngripende smitteverntiltak. Det er vesentlig å kunne holde barnehager og skoler åpne for å ivareta deres rett til opplæring.

Studenter kan utgjøre en viktig arbeidsressurs som kan gi barnehager og skoler større handlingsrom og muligheter til lokale tilpasninger, og samtidig sikre at barnehager og skoler i størst mulig grad kan holdes åpne og driftes på en forsvarlig måte. Derfor foreslår departementet at det også gis midlertidig unntak fra inntektsgrenser for studenter som arbeider i barnehage- og skolesektoren i 2022.

Departementet foreslår ikke å videreføre unntaket fra inntektsgrenser for politistudenter og studenter som blir beordret til tjeneste i Heimevernet eller Sivilforsvaret. Departementet vil likevel følge nøye med på situasjonen, og dersom det skulle vise seg å være behov for unntak for disse gruppene, vil vi komme tilbake til saken på et senere tidspunkt.

Departementet vurderer at videreføringen av unntaket skal gjelde med de samme vilkårene som tidligere. Dette innebærer at det ikke skilles mellom ordinært og ekstraordinært arbeid i unntaksperioden, men inntekten for perioden ses under ett for de aktuelle studentene. Studenter som havner over inntektsgrensen ved behovsprøving av stipend, vil få rett til en ny behovsprøving dersom de kan dokumentere arbeid utført i disse sektorene under covid-19-pandemien. Studentene vil få beskjed fra Lånekassen om å sende inn dokumentasjon på arbeid i disse sektorene utført under pandemien for å få omgjort deler av studielånet til stipend. Behovsprøvingen vil for de fleste skje i 2023.

Se forslag til regulering i § 5 i forskrift om endring i forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av utbruddet av covid-19 i høringsnotatets kapittel 6.

4. Utvidet antall betalingsutsettelse under pandemien

På grunn av pandemien har mange opplevd inntektstap, og dermed har risikoen økt for at flere kan få betalingsproblemer. Dersom dette er personer med utdanningslån i Lånecassen, og de har nådd grensen eller er nær grensen for maksimalt antall betalingsutsettelse de kan få innvilget, vil de etter gjeldende regler ikke kunne få flere betalingsutsettelse i 2022. Lånet kan i så fall bli sagt opp og overført til Statens innkrevingsentral. Dette kan få alvorlige konsekvenser for den enkelte og samfunnet i lang tid fremover.

For å avhjelpe låntakere som står i en vanskelig situasjon som følge av pandemien, foreslår departementet å videreføre ordningen med utvidet tilgang til betalingsutsettelse i Lånecassen også i 2022. Forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2021 § 7-1 a ga utvidede tilgang til betalingsutsettelse for 2021, og derfor ble ikke bestemmelsen videreført i forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2022 fastsatt i desember 2021. Etter departementets vurderinger, antas det at ordningen likevel vil være nødvendig også i 2022.

En utvidet tilgang til betalingsutsettelse vil gi klare velferdspolitiske fordeler. Med en utvidelse vil flere bli værende som ordinære låntakere i Lånecassen og unngå en betalingsanmerkning som kan påvirke privatøkonomi fremover når lånet blir sagt opp. Å unngå å få lånet oppsagt vil også være viktig dersom en ønsker å ta mer utdanning og ha rett til mer lån og stipend senere, i tråd med regjeringens satsing på livslang læring og tilgang til utdanning.

Departementet mener at utvidet tilgang til betalingsutsettelse skal gjelde alle låntakere. Et eventuelt krav om at låntakere må dokumentere en årsakssammenheng vil gjøre tiltaket både kostbart og lite effektivt, da det vil kreve manuell saksbehandling og medføre lang saksbehandlingstid.

Departementet foreslår derfor at utbruddet av covid-19 anses også i 2022 som et særlig tilfelle etter utdanningsstøtteleven § 8 fjerde ledd andre bokstav, og at det etter denne kan bli gitt betalingsutsettelse i 2022 ut over den normale grensen. Betalingsutsettelse vil fremdeles ikke kunne gå ut over dagens rammer for nedbetalingstid, slik at en ikke vil kunne utvide rammen for maksimal nedbetalingstid på 30 år. Se forslag til endring i § 7-1 a i forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2022 i høringsnotatets kapittel 6.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene har budsjettmessige konsekvenser, jf. omtale i [Prop 51 S \(2021–2022\)](#). For at tiltakene kan gjennomføres, kreves det bevilgningsvedtak i Stortinget.

6. Utkast til forskrift

Forskrift om endring i forskrift om utdanningsstøtte

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet x. januar 2022 med hjemmel i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteleven) § 4 og § 5

I

I forskrift 15. april 2020 nr. 798 om utdanningsstøtte gjøres følgende endringer:

Ny § 67 a skal lyde:

§ 67 a Tilleggs lån som følge av høye strømpriser

En søker som har hatt strømutgifter vårhalvåret 2022 og som ikke bor sammen med foreldrene etter § 3, har våren 2022 rett til et tilleggs lån på 3 000 kroner dersom søkeren er 18 år eller eldre og får lån vårhalvåret 2022 etter § 67 i forskrift om utdanningsstøtte.

1 200 kroner av tilleggs lånet blir gjort om til stipend i ettertid.

Ny 74 a skal lyde:

§ 74 a Tilleggs lån som følge av høye strømpriser

En søker som har hatt strømutgifter vårhalvåret 2022 og som ikke bor sammen med foreldrene etter § 3, har våren 2022 rett til et tilleggs lån på 3 000 kroner dersom søkeren er 18 år eller eldre og får lån og stipend etter del 3 i forskrift om utdanningsstøtte i hele eller deler av vårhalvåret 2022.

1 200 kroner av tilleggs lånet blir gjort om til stipend i ettertid.

Ordningen gjelder ikke for elever i folkehøyskolen.

II

Forskriften trer i kraft straks.

Forskrift om endring i forskrift om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av utbruddet av covid-19

Fastsatt av Kunnskapsdepartementet x. januar 2022 med hjemmel i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) § 4 og § 5

I

I forskrift 1. juli 2020 nr. 1459 om midlertidige regler for utdanningsstøtte som følge av utbruddet av covid-19 gjøres følgende endringer:

§ 5 skal lyde:

§ 5 Inntektsgrenser ved behovsprøving av stipend

Ved behovsprøving etter kapittel 12 i forskrift om utdanningsstøtte ses det som følge av pandemien bort fra inntekt som er opptjent i perioden 1. januar 2022 til og med 31. desember 2022,

- a. i helse- og omsorgssektoren
- b. i barnehage- og skolesektoren

§ 7 andre ledd skal lyde:

§ 7 Ikrafttredelse og varighet

Forskriften gjelder til 31. desember 2022.

II

Forskriften trer i kraft straks.

Forskrift om endring i forskrift om tilbakebetaling av utdanningslån 2022

Fastsett av Kunnskapsdepartementet dd. januar 2022 med heimel i lov 3. juni 2005 nr. 37 om utdanningsstøtte (utdanningsstøtteloven) § 8, § 9, § 10, § 14 og § 15

I

I forskrift 15. desember 2021 nr. 3636 om tilbakebetaling av utdanningslån 2022 blir det gjort følgende endring:

§ 7-1 a første ledd skal lyde:

Under utbrotet av covid-19 har låntakar i 2022 rett til utsetjing med betalinga av terminbeløp ut over grensa på tre år i § 7-1 første ledd.

II

Endringa trer i kraft straks.